

Сава Дамјанов

ЧОВЈЕК-ТРОКУРАЦ

Имао један човјек до три курца: једним траву косио, другим воду носио, трећим снаше просио. Зато су га и прозвали Човјек-Трокурац, или простије: Курајло-Вукајло-Михајло, или још простије: Лелемуд Кур-Уд (штоно неки веле: Кир-Уд). Том човјеку није баш ласно било носити се са сопственим трокурјем, па одлучи тражити лијека својој болести.

Прво оде он код чувеног хећима Карамехмедовић Минце (негдашњег светог ратника нинце!), и овај му дадне неку враџбину из књига старостваних: како мора промијенити три курца у три пичке, те ће се тако излијечити! Оде онда Човјек-Трокурац на вјештичије легло, па запита најстарију бабу како да промијени своја три курца у три пичке? А баба се вјештица обрећну:

- Божји човјече, Кир-Михајло, несретниче Кур-Лелемуде, гдје си ишао ономе хећиму, невјернику што ми је зета претворио кроз враџбине у Злојеба, а сестру у Злопичку? Па он и теби спрема такву пакост, докле ти је препоручио ону промјену? Не трампе божји људи курце за пичке, нити долазе на вјештичије легло, црни несрећниче! Него лијепо ти отиђи мом ујаку светом Сисоју, посисаће ти тај све што је од урока па и преко тога, можда!

И пође сада овај Човјек-Трокурац тамо гдје га је стара послала, мада му никако не бијаше мило по пустињи ходити. Забаци он на раме свој први курац (онај што шест стопа бјеше у дужину!), други стави под мишку (онај десетосложни, налик скамењеној гусјеници!), а трећи, најмањи, најмилији-најтањи, сакрије сам себи у дупе, да се пред свијетом не срами. Пустиња се отегла ко слинци у поњави, а наш Курајло ни сам не зна колико је још пута преда њим: зато смисли он да заноћи под ведрим небом и да чека неће ли му се што у сну указати! Заложити тако он ватру, од пијеска направи узглавље а од вјетра покривач, те спокојно захрка...

... Негдје око поноћи, усни Вукајло чудан сан, сличан и приличан самој јави. Пред њега је као изашао Анђео Божји, у бијелој као снијег одори, са огњеним мачем у руци: прстом средњаком упре тај Анђео право у његово чело и рекне му:

- Овдје удри курчекањом својом, да из главе избијеш мрклину, да засвијетли стаза која ће те одвести тамо куда си пошао!

Но не откри му Анђео којим од своја три курца то да учини, али на трен задигну скуте и откри своје огромно чупаво дандало из којег се све пушило, те смијући се рекну још ово:

- А после удри овдје, само мушки!!!

На те последње ријечи прену се Кир-Лелемуд иза сна и устрашен поче гонетати што би му све то могло казивати? Погледа пажљиво свог стојка, потом се маши за алатљику, па најзад нујно баци поглед и на малецког: сво троје бијаху добро да боље бити не може како шест стопа дуги стојко, тако и десетосложна алатљика, а о малецком (најмањем, најмилијем-најтањем!) да и не говоримо!!! Опет се Курајло присјети својега сна, и Анђела Божијег у њему: биће да је тај открио дандало е да му и он рекне штогођ о промјени на коју га наговараше препредени хећим Минца Карамехмедовић; а у чело му је упро прстом средњаком не би ли га упутио да још добрано поразмисли о свему?! Па ако је Анђео казивао исто што и стара баба-вјештица, само другачијим ријечима, онда није било куд неголи наставити даље, путем ка светом Сисоју или негдје још даље...

...И док је тако Кур-Уд (звани Вукајло-Михајло) размишљао о свему, ето ти се и раздани, те одлучи он да се мало заложити прије поласка. Таман стаде водити из кесе доручак кад угледа како му однекуда у сусрет долази некакав ђак, штоно кажу змијски подкурњак, то јест прави дилбер, од онијех што би и муху у лету појебао (но се једном и тај преварио, те прцукнуо умјесто мухе свица у лету: због чега му кита оста довијека кљаста и богаљаста, а надимак му поста Спрчени, односно Ђопо!). Елем, када му се тај ђак (то јест исти онај Ђопо!) приближи на пушкомет, поздрави га Човјек-Трокурац по реду, запита за оца и мајку, па јоште и ово вели:

- Можеш ли ти мени, побро, поближе казати гдје свети Сисоје обитава, преша ми га је наћи, или ми је већ једном мријет од невоље која ме стрефи! Јербо сам ти се ја са три курца родио, таква ме је добри Бог створио, ал' људи ко људи не признају божије, но се смију и све шалу тјерају са мном! Ама ми је опет најгрђе што ни жену не могу пронаћи, да понесе моје чедо под срцем, већ се свака после једне ноћи наужива у мени и побјегне!

- Не будали, Курајло - одврати му препредени ђак. Није твоја невоља једина: ево и мене већ четврт вијека Спрченим зову, свеједнако

због малене курчеве грешке! И не слушај вјештице бабе што ти зборе, нит Хећима старог Минцу Карамехмедовића: није твој буздован шесто-стопни тек за јебачину створен, нит тврдоје десетосложни за влагу росуље, ни најмањи-најтањи за прчевине разне! За пјесму ти је њих Бог дао, побро: онај први за хексаметар, онај други за јуначки десетерац, а трећи ти није ништа друго до хаику! Него пођи ти лијепо свијетом и пјевај што коме кад устреба, тако ћеш се ласно и љеба најести и светог Сисоја дозвати!

Зачуди се Човјек-Трокурац овим мудрим ријечима Ђоповим, зачкиљи на једно око не би ли можда неку подвалу у свему томе видио, но биће (промрмља он сам себи у муда) да је Спрчени угурсуз ипак голу истину казивао! Ослушну елем он испрва своје хаику-курченце и први пут зачу како се из њега извијају неки ситни звуци налик жубору горских извора; потом се обрне на своју десетосложну буцу из које се поносно орио мили звук гусала (што прије такође није опазио!); најзад опрезно такну хексаметарску топузину на чијем врху (штоно кажу: главићу!) сјеђаше слијепа старина и појаше древну причу о војни и страдању једног хероја. «Није ми оклијевати», тихо помисли Кур-Вукајло у себи, «ово су Божји знаци свакојако: а можда је и сам Ђопо Спрчени прерушен онај Анђео што ми је на сан дошао, дандало ми показао и на даљи ме пут навео?». И та мисао као муња ошину му мошњи, и он схвати да му више није ни трена овдје сједити, и смјеста пође шта пође, полеће! - пјевајући уснут из свег гласа, колико га бијело грло носи...

...Пролазио дан за даном и смјењивале се ноћи, а Кир-Лелемуд ходио је многим предјелима неописиве љепоте, у којима је сретао тумшта и тма чудеса. Своја три курца још је боље пазио, поучен Ђоповим (или ти Анђеоским, или ти Божјим?!) ријечима о њиховој великој, тајној моћи: никада више на ум му није пало да једним траву коси, другим воду носи а трећим снаше проси! О ријечима пак поганим хећима Минце Карамехмедовића више није мислио, јер је добро знао да ће се прије или касније обистинити пророштво бабе вјештице о светом Сисоју, заштитнику свакојаким видара, изгонитељу најстрашнијих урока. Него је Кур-Михајло и поред чврсте вјере почесто бивао гладан, па се тако једном, после много година хода, застане на некаквој огромној ледини, испод једног набујалог глога који његовом уморном стомаку поналичи на праву правцијати цркву. Маши се он за глогиње а оне као заковане ни једна неће да се откине; зграби на то Курајло једну мотку што је у близини лежала, и тек што је замахнуо да њом отресе глогиње кадли га неки глас изнебуха (или из муда, или из мошњи?!). опомену:

- Не чини то, грешниче! Ласно је туђим курцем глогиње млатити! А својим у зле часе низ вјетар клатити...

Загонетка та бијаше више него јасна Човјеку-Трокурцу: узе он у руке сва своја три курца, те удри њима о ону исту ледину, из све снаге, колико га бијело грло носи! Како ли је клепио курчинама а она огромна ледина наједаред стане подрхтавати и пуцати као да је неки ужасан земљотрес, стуштише се тешки црни облаци као пред потоп, а из неба се проломи таква рика да се и он сам намах препадне! А тамо гдје до мало-прије стајаше набујали глог пун слатких плодова, отвори се неко бездно из којег је куљао густ, непрозиран дим. Приступи Кир-Уд томе гротлу, мада су му гаће биле пуне страха, али има што и видјети: сам свети Сисоје извиривао је из тог пакленог дима, насмијан и млад, као да већ није одавно мртав! »Како ли се само вјешто направио, јебем ли му свеца мангупског!», тихо помисли грешни Вукајло но у тај час, као да му је мисли прочитао, приступи свети Сисоје к њему и рече:

- Завири ми под реп, мајсторе! Завири, провири и мири - тамо ћеш можда наћи лијек за твоје трокурје... а што се пјесме тиче, можеш је свирати курцу довијека!

Посмотри мало боље Човјек-Трокурац светитеља а овај сав у бије-лој као снијег одори, са огњеним мачем у руци, сасвим налик Анђе-лу Божијем који му се ономад у сну указао. Но ипак не сасвим: испод скута му намјесто дандала испада велики длакави реп, којим све укруг врти и дозива! И опет одлучи он да послуша светог Сисоја и учини све како је овај тражио; задигне, дакле, Лелемуд бијеле скуте и провири под свети-тељев реп, кадли има што видјети: подно репа зјапи пиздурина велика, рундава и мрачна какве нигдје на свијету не има! Трокур каквим га је Бог створио, намјери се он нахранити то разјапљено гладно ждри-јело: хаику да замези, десетерац да се људски омрси, хексаметар ко тепсију баклаве! Ал ништа од свега, како ли је који курац стављао тако је тај дубље у рундуљу Сисојеву пропадао: смисли онда он да дода и прсте, но ни од њих никакве вајде! Стави несретни Човјек-Трокурац нај-послије тамо и цијелу шаку, па и руку, но и њих прогута мрак светитељев доњи. «Нуто јада», помисли он опет тихо у себи, спуштајући главу не би ли видио гдје му нестадоше курчеви, шака и рука: тури најзад главу на сам улаз пиздурина те, и звирну, ама у трену пропаде читав у њој!

Обре се сад Курајло-Вукајло-Михајло у мрклом мраку, нигдје ни трачка свјетлости, свуд унаоколо мукла тишина. У неко доба учини му се да у даљини нешто шушка и као неко кандило да жмири; повиче Човјек-Трокурац колико га бијело грло носи:

- Овамоте, побратиме, за Бога милога! Знадешли излаза из овога ждријела, из ове рундуље, из ове мрачне пиздурина?

А глас из даљине, као из неког вихора, одазва се:

- Ја сам ти се овдје, побро, прије много љета изгубио: пошао сам тражити свог коња који је светом Сисоју под реп упао, и ево ме гдје га

још увијек тражим! Но тврдом се вјером завјерих да ћу га наћи, макар сам кроз сво то вријеме и осигједио, и безкур остао...

На последње ријечи Човјек-Трокурац као да је занијемно: неће ли и он довијека остати изгубљен овдје, попут овог што тако дуго лута тражећи свог коња? «Пођи за курчевим здрављем, завршићеш у пјесми» промрмља он сам себи у муда, а нова мисао ошину га као муња из мошњи: «Но пођеш ли онда за пјесмом, нестаћеш без трага: у мркломе мраку, без трачка свјетлости, усред мукле тишине...»

... И на част ти лаж, на част ти пиздурина света, на част ти сићани хаику, и поносни десетерац, и староставни хексаметар! И Минца Карамехмедовић, и Анђео Божји у сну, и савјети вјештице-бабе, и Спрчени Ђак Ђопо! И наравно Сава Дамјанов: на част ти најлажније лажи Лаж!